

Tonfa

Výnimočné vlastnosti tejto zbrane neostali bez povšimnutia v bezpečnostných zložkách po celom svete. Pre svoju jednoduchosť a praktickosť je využívaná ako policajný obušok prakticky všade a stala sa neoddeliteľnou súčasťou vybavenia americkej polície, súkromných bezpečnostných služieb, ale i mestských policajtov u nás. A aj keď sa dnes už vyrába z plastu a technika boja je úplne iná, jej korene môžeme hľadať na Okinawe v jej drevenom predkovi.

Pôvod tejto populárnej zbrane je nejasný. Teórie hovoria, že slúžila na Okinawe ako odnímateľná drevená rukoväť mlynského kameňa na drvenie ryže, či obilia. Ďalším pohľadom je, že slúžila ako rukoväť na studni. A za zamyslenie stojí aj vysvetlenie, kde to bol vešiak na stene. Takisto jej meno

nájde v rôznych formách. Je známa pod menom Tonfa, Tuifa, alebo Tingua, či Tindwa. Ako zbraň bola Tonfa známa v celej juhovýchodnej Ázii, či to už bolo v Indonézii, Filipínach alebo v Thajsku, kde bola známa pod menom Mae Sun Sawk. V starej Číne sa viažu bojové techniky podobné Tonfa Jutsu k inej zbrani dennej potreby - k barle (Shuang-kuai).

Už z tohto výpočtu funkcií môžeme ľahko vidieť, že pôvod tejto zbrane je poľnohospodársky. Aj preto je umenie Tonfa Jutsu úzko spojené aj s okinawským umením prázdnych rúk, s Karate. Mnohé formy prázdnych rúk sa dajú cvičiť s Tonfou v ruke a nestratia nič na svojej tvrdosti, ani ľadnosti.

Tonfa sa spravidla využíva ako párová zbraň, kde jedna ruka blokuje a druhá ruka simultánne vykonáva protiútok. To by malo byť cieľom všetkých párových zbraní. Blok a protiútok by sa mali stať jednou akciou bez prestávky.

Najväčšia prednosť je v rýchlej zmene úchopov z Gyakute (zatvorená) do pozície Honte (otvorená, predĺžená) zbrane, čím sa generuje obrovská sila, ako aj moment prekvapenia, kedy zasiahnete súpera zbraňou o ktorej nemal ani poňatia. Umenie Tonfa Jutsu spočíva predovšetkým v spôsobe držania Tonfy. Úchop musí byť voľný, aby dokázala zbraň rotovať a zároveň pevný, aby pri blokoch a sekoch nevypadla z ruky. Sila vychádza z ramien a smerovanie/presnosť zase zo zápästia.

Ako materiál na výrobu tejto zbrane sa používa drevo, tvrdá guma, alebo plast, do ktorého je kolmo zapustená rúčka. V tradičnom Kobudo sa využíva tvrdé drevo. V Ázii je to červený dub, alebo exotickéjšie drevá ako palisander a podobne. U nás sa vyplatilo používanie dubu, buku, skvelým drevom je agát, alebo hrab. Neodporúča sa zbrane lakovať! Lak sa potom lepí na ruky a je problém pri prechytávaní zbrane a pri švihoch, kde sa zbraň môže šmýkať málo, alebo naopak príliš. Ako najvhodnejšie sa nám osvedčilo obyčajné namorenie ľanovým olejom a riadne vysušenie. Dĺžka je v tomto prípade plne závislá od dĺžky bojovníkovej ruky. Kvôli technikám Hiji Ate (údery lakťom) a vyžaduje, aby telo Tonfy (Monouchi) prečnievalo asi 2 až 3 prsty za lakeť. Rúčka (Tsuka) by mala sedieť do ruky tak, aby zbraň zbytočne nelietala v ruke, ale aby ani pri manipulácii nedrela dlaň a hrany dlane. Vrchol rúčky (Tsukagashira) má rôzne tvary. Najbežnejšia je rovná plocha, ale vidieť môžeme aj verzie, kde bola Tsukagashira zahrotená a využívala sa na prekvapivé udieranie do citlivých častí tela (spodné rebrá, spánkové kosti a podobne).

Tonfa je tvarovo asi najviac rozmanitá zbraň. Veľmi populárny je takzvaný tvar Shureido, podľa asi najznámejšej továrne, ktorá začala tento tvar vyrábať vo veľkom. Je vhodný vďaka vyváženosti zbrane, ktorú bojovník ocení pre zmene úchopov, prechytávaní a zaháňacích technikách. Pomerne bežným je aj pomerne hrubý tvar, kde je telo (Monouchi) tvorené nahrubo otesaným hranolom, dostať sú i zbrane vyrobené

z hrubej dosky, do ktorej je vsadená rúčka. Tvar je závislý od úrovne cvičenia v škole a od využitia zbrane. Ak sa využíva len na Katai (tvrdý) zápas, nie je potrebné žiadne vyváženie, dôležitá je čo najväčšia ochrana predlaktia proti útokom či už meča, alebo palice.

I keď sa v bojových umeniach Tonfa spravidla používa ako párová zbraň (všetky staré kata sú s dvoma Tonfami), mäkké techniky, imobilizácie a transporty útočníka sa dajú efektívne robiť aj len s jednou Tonfou. Je to hlavne pri niektorých mäkkých technikách, kde je vhodné voľnou rukou súpera zachytiť a následne urobiť páku, hod, alebo znehybnenie. Je na škodu, že bezpečnostné služby využívajú túto krásnu zbraň len ako obušok a školenie pozostáva z teoretickej hodiny, na konci ktorej školiteľ povie, že Tonfu treba držať rúčkou od seba a mlátiť hlava-nehlava. Jednotky americkej polície používajú Tonfu oveľa sofistikovanejšie a slúži im na znehybnenie protivníka počas zatýkania i na odvádzanie zatknutého. Podobným spôsobom ako Tonfa sa v bezpečnostných jednotkách dá použiť aj Tanbo, dvojstopová palica.

V našom systéme Kobudo Kwai VIP a v klube Kobudo Kai sa práci s Tonfou venujeme systematicky. Na začiatočníckych stupňoch sa začína s jednoduchými pohybmi. Pohyby sú veľmi podobné blokom a úderom v Karate, jedinou výnimkou sú seky na rôzne pásma tela a bloky Tonfou v pozícií Honte (otvorená, alebo predĺžená forma). Pokračujeme simultánnou prácou s obidvoma Tonfami, čo je kvôli oddelenosti mozgových hemisfér zo začiatku veľmi ťažké. Prechádzame na Kaiten (zaháňacie) techniky, ktoré sú v reálnom boji výhodní pri získavaní priestoru okolo seba. Ďalej sa pokračuje údermi z rôznych uhlov, postojov a pozícií. Ďalším krokom sú seky a švihy touto zbraňou. V tejto fáze cvičenec získa istotu v ovládaní zbrane a dokáže chápať variabilitu zbrane. Na majstrovských stupňoch sa prechádza kombináciou úderov a kopov.

Výhodou Tonfy je veľmi prirodzené blokovanie a udieranie, ktoré je pre človeka skúseného v bojových umeniach jednoduché. Aj preto sú základné stupne a ich Katai (tvrdý) Kihon a Kumite relatívne jednoduché. Problémy prichádzajú pri technikách hodov, kde už treba pracovať na krátku vzdialenosť a súpera prinútiť zápasiť telo na telo. Škrtiace a imobilizačné techniky sú vďaka dĺžke Tonfy veľmi rýchle a účinné. Takisto je jednoduché použiť Tonfu i pri zápase v seiza, v sede, alebo dokonca pri zápase na zemi, kde je málo priestoru a rozhoduje rýchlosť, šikovnosť a obratnosť.

Zvláštnou kapitolou sú formy, Kata. V našom systéme sa začína so žiackymi Kata, sú pod menom Renshuho. Shodan, Nidan, Sandan a Yondan. Na ďalších stupňoch už prichádzajú historické Kata, ktoré nesú meno po svojom tvorcovi.

Najznámejšie sú Chatan Yara no Tonfa, známa aj pod menom Yarangua no Tonfa od majstra Yaru z dedinky Chatan, notoricky známe sú si Matsuhiga no Tonfa a Hamahiga no Tonfa od rovnomených autorov. Tieto formy sú skutočne svetoznáme a cvičia ich majstri a Senseii Kobudo na každej veľkej ukážke bojových umení. Ako som už však napísal už skôr, mnoho Kata z Karate sa dá bez väčších úprav cvičiť s Tonfami v ruke bez straty tvrdosti, alebo prejavu.

Dostupné pramene hovoria o siedmych historických Kata s Tonfou. Keď to porovnáme s množstvom zachovaných Kata so Sai (kovový trojzubec), kde tento počet presahuje desať, alebo s Bo (drevená palica dlhá približne 180 cm), kde sa dochovalo niekoľko stoviek Kata, je tento počet takmer zanedbateľný. Treba si však uvedomiť, že Tonfa ma jasný poľnohospodársky pôvod a zápas a cvičenie s Tonfou rozvíjali roľníci a farmári. Až neskôr systém s Tonfou začali ako tak systematizovať majstri Karate a profesionálni bojovníci.

Dnes je táto zbraň nedielnou súčasťou Kobudo a nechýba v učebných osnovách väčšiny tradičných, no i moderných škôl Kobudo. Svoje miesto si našla i v modernej sebaobrane a to vďaka svojej skladnosti a praktickosti. Dá sa ňou ubrániť aj v dnešnej dobe, kde už súper nenosia meče, ale oveľa bežnejšie sú baseballové pálky. Pri základnom výcviku Ude Tanren a Kote Kitai (posilňovanie predlaktia a otužovanie úderových plôch) je však priemerný bojovník schopný ustáť s Tonfou v ruke aj tento úder.

Pripravil: Mgr. Igor Vakoš

Foto: Andrej Považan

www.kobudo.eu

